Преглед података о изабраном пропису

Гласило:	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Број / година издања:	30/2013
Врста прописа:	ОДЛУКА
Назив правног прописа:	ОДЛУКА О ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.
Напомена правног прописа:	

Датум објављивања:	Датум важења:	Датум почетка примене:	Датум ступања на снагу:	Датум уноса:
02.04.2013.				03.04.2013.

Датум укидања:	
МБР прописа који укида:	

Доносилац:	ОРГАН УПРАВЕ ИЛИ УПРАВНА ОРГАНИЗАЦИЈА - МИНИСТАРСТВА
Територијална јединица:	РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Област примене:	ЗАШТИТА ПРИРОДЕ. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ ОКОЛИНЕ. НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВИ.
Правни основ:	ЗАКОН О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ. ...,
Модификација:	
Модификује:	
Укида:	
Пропис је правни основ за:	

МИНИСТАРСТВА

1277

На основу чл. 9. и 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10),

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Републичка дирекција за воде доноси

ОДЛУКУ

о изради Стратешке процене утицаја на животну средину

Одређује се израда Стратешке процене утицаја на животну средину „Стратегије управљања водама на територији Републике Србије".

Образложење

Законом о водама („Службени гласник РС", број 30/10) уређује се правни статус вода, интегрално управљање водама, управљање водним објектима и водним земљиштем, извори и начин финансирања водне делатности, надзор над спровођењем овог закона, као и друга питања значајна за управљање водама.

Интегрално управљање водним ресурсима је сложен задатак, који обухвата скуп мера и активности усмерених на одржавање и унапређење водног режима, обезбеђивање потребних количина вода захтеваног квалитета за различите намене, заштиту вода од загађивања и заштиту од штетног дејства вода. Управљање водама у Србији одвија се кроз израду и спровођење кључних планских докумената: „Стратегије управљања водама на територији Републике Србије" (у даљем тексту: Стратегија) и „Плана управљања водама за слив реке Дунав", као и планова и програма нижег нивоа.

Стратегија представља документ на основу којег ће се спроводити реформе сектора вода, како би се достигли потребни стандарди у управљању водама, укључујући организационо прилагођавање и системско јачање стручних и институционалних капацитета на националном, регионалном и локалном нивоу.

Управљање водама заснива се на начелима наведеним у члану 25. Закона о водама, од којих су за Стратегију најважнија два начела: (1) начело одрживог развоја, које, поред осталог, подразумева да се управљање водама мора вршити тако да се обезбеди коришћење вода засновано на дугорочној заштити расположивих водних ресурса (по количини и квалитету) на начин којим се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје потребе за водом и (2) начело целовитости, којим се захтева свеобухватно разматрање процеса чија је компонента вода, имајући у виду повезаност и међузависност акватичних и приобалних екосистема. Са једне стране, за одрживост живота на копну и у води неопходно је располагати довољним количинама квалитетне воде. Са друге стране, антропогене активности у приобаљу, односно у ширем подручју око водних тела значајно утичу на расположиве количине и квалитет вода.

Најважнији инструмент за укључивање концепта одрживог развоја у процес израде стратегија, планова и програма је

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)
03.04.2013. 15:35

„Стратешка процена утицаја на животну средину" (у даљем тексту: стратешка процена). Даље је стратешка процена утицаја прихваћена у многим земљама као метод који подржава процес доношења одлука о развојним политикама, плановима и програмима са становишта заштите животне средине и одрживог развоја. Кључни догађаји за примену стратешке процене у Европи су доношење „Европске директиве о процени ефеката планова и програма на животну средину" (2001) и „Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту" (2003). У Србији је стратешка процена увелена доношењем Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10), који је хармонизован са Европском директивом.

Стратешка процена представља систематизован оквир за разматрање еколошких аспеката одређених стратегија, политика, планова и програма, са циљем да се обезбеди висок ниво заштите животне средине и да еколошки аспекти буду интегрисани у план или програм у почетним фазама планирања, тј. већ на нивоу израде стратегије.

За разумевање и правилан приступ стратешкој процени утицаја веома је важно имати у виду да је то инструмент који је заснован на пет општих начела, од којих су три укључена и у начела управљања водама.

1) Начело одрживог развоја – одрживи развој је усклађен спојем техничко-технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих биљних и животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.

2) Начело интегралности – политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске програме и планове.

3) Начело предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спречи или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и своде на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

4) Начело хијерархије и координације – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђује се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план или програм.

5) Начело јавности – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења веће отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Стратешка процена је динамичан процес у коме се испрепли-ћу три елемента: процес планирања, процес стратешке процене и процес консултација са надлежним органима и заинтересованом јавношћу. Значај стратешке процене огледа се у томе што:

– укључује одрживост, бавећи се узроцима еколошких проблема на њиховом извору;

обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте, на пример: кумулативни, синергетски, социјални и други ефекти;

помаже да се анализирају различите варијанте плана, које се могу прихватити или одбацити на основу процене њиховог утицаја на животну средину;

избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта;

утврђује одговарајући контекст за стратешку процену утицаја планова и програма и за процену утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

Доношење одлуке о приступању изради стратешке процене врши се у складу са чланом 9. Закона о стратешкој процени. Ову одлуку орган надлежан за припрему стратегије, плана или програма по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине и других заинтересованих органа и организација.

Одлука о изради стратешке процене утицаја, према члану 9. Закона о стратешкој процени, садржи:

1. Податке о врсти плана и програма,

2. Разлоге за вршење стратешке процене према критеријумима из члана 6. Закона,

3. Приказ питања и проблема везаних за животну средину у плану који ће бити разматрани у оквиру стратешке процене,

4. Разлоге за изостављање појединих питања и проблема везаних за животну средину у плану и програму из стратешке процене,

5. Елементе извештаја о стратешкој процени,

6. Избор и обавезе носиоца израде извештаја о стратешкој процени, предлог методологије, састав стручног тима, рок израде и др.),

7. Начин учешћа заинтересованих органа и организација и јавности у поступку израде и разматрања извештаја о стратешкој процени.

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О СТРАТЕГИЈИ УПРАВЉАЊА ВОДАМА

„Стратегија управљања водама на територији Републике Србије" представља плански документ којим се утврђују дугорочни правци интегралног управљања водама на територији Републике Србије, које чини скуп мера и активности усмерених на одржавање и унапређење водног режима, обезбеђивање потребних количина вода захтеваног квалитета за различите намене, заштиту вода од загађивања и заштиту од штетног дејства вода, у складу са одредбама из члана 30. Закона о водама.

Стратегија садржи следећа основна поглавља:

(1) Оцену постојећег стања управљања водама,

(2) Циљеве и смернице за управљање водама,

(3) Пројекцију развоја управљања водама,

(4) Мере за остваривање утврђених циљева управљања водама.

У оквиру оцене стања обрађене су три групе питања: (1) географски положај, рељеф, геолошки услови, земљиште, метеорологија, хидрографска мрежа, режим површинских вода, ресурси подземних вода и друштвено-економски чиниоци; (2) Коришћење вода (снабдевање водом становништва, снабдевање водом индустрије, наводњавање, хидроенергетика, пловидба, рибарство, туризам и рекреација), заштита вода и заштита од штетног дејства вода; (3) правна и институционална решења у области управљања водама, финансирање управљања водама и међународна сарадња.

У другом поглављу разматрају се циљеви и смернице управљања водама. Основни задатак сектора вода у оквиру управљања водама је брига о водним ресурсима, што укључује постављање оквира и усклађивање потреба и захтева разних облика и субјеката одрживог коришћења вода, како по количини тако и у погледу квалитета. Основна сврха заштите вода је очување здравља људи и очување, заштита и унапређење животне средине. Ово подразумева достизање и очување доброг стања вода, спречавањем загађења вода и смањењем хидроморфолошких притисака на природна водна тела, односно постизање и одржавање доброг еколошког потенцијала значајно измењених водних тела. У области заштите од штетног дејства вода успоставља се интегрални приступ, што подразумева дефинисање стратегије на нивоу речног слива подслива, у оквиру одговарајућег плана управљања ризицима од поплава. План обухвата адекватну комбинацију инвестиционих радова, превентивних и оперативних мера, заснованих на процени трошкова, техничкој изводљивости, процени утицаја на животну средину и друштвеној прихватљивости ових мера и радова

Смернице обухватају следеће теме: одржавање и унапређење водног режима; коришћење вода, заштита вода и заштита од штетног дејства вода; смернице за реализацију међународних споразума који се односе на управљање водама и основне одреднице мониторинга и информационог система за остварење управљања водама на територији Републике Србије.

У оквиру пројекције развоја управљања водама на целој територији Републике Србије и појединим водним подручјима обрађена су следећа питања:

(1) Коришћење вода: потреба за водом и могућност да се обезбеди довољна количина воде одређеног квалитета за различите намене: снабдевање водом становништва, индустрије и наводњавања; затим хидроенергетика, пловидба, риболовство, туризам, лечење и рекреација.

(2) Заштита вода: постизање и очување доброг стања вода, уз спречавање њиховог загађивања, спречавање промена хидроморфолошких карактеристика вода које су под таквим ризицима и санацију стања вода тамо где је стање нарушено, као и заштита заштићених области.

(3) Заштита од штетног дејства вода: реализација низа радова, објеката, мера и других активности којима се на рационалан начин штите људи, природна и радом створена материјална добра и ресурси од поплава и водне ерозије. Ову област чине: заштита од поплава које настају при изливању вода из корита већих – сталних водотока, заштита од сувишних атмосферских и подземних вода и заштита од свих видова водне ерозије и бујица.

Према пројекцијама развоја управљања водама потребан обим финансијских средстава за финансирање изградње и реконструкције водних објеката и система и других послова од општег интереса и значаја за Републику Србију, аутономну покрајину и јединице локалне самоуправе износи за одрживо управљање у свим областима сектора вода у наредних двадесетак година неопходно обезбедити око 10 милијарди евра. На тај начин би се:

– обезбедило да постојећи објекти и системи функционишу на задовољавајући начин (кроз неопходно текуће и инвестиционо одржавање);

– изградили нови капацитети за квалитетније снабдевање становништва и привреде водом, изградила недостајућа канализациона мрежа и постројења за пречишћавање отпадних вода, комплетирали објекти и системи заштите од спољних и унутрашњих вода;

– омогућило приближавање стандардима који у сектору вода важе у земљама Европске уније.

Мере за остваривање утврђених циљева и пројекције управљања водама по секторима вода обухватају:

(1) Коришћење вода: обезбедити нове изворишне капацитете повећањем капацитета регионалних и локалних система за водоснабдевање (проширењем постојећих и отварање нових изворишта); комплетирати постојећу мрежу за јавно водоснабдевање и осталу потребну инфраструктуру у насељима; смањити губитке у јавним водоводним системима применом детектора цурења; рационална потрошња воде; извршити ревитализацију постојећих система за наводњавање и изградња нових; изградња нових хидроенергетских постројења, планирање и реализација и других аспеката коришћења вода.

(2) Заштита вода: изградити постројења за пречишћавање отпадних вода у индустрији и насељима; стимулисати вишекратну употребу вода; успоставити мониторинг параметара еколошког и хемијског статуса површинских вода и хемијског и квантитативног статуса подземних вода; донети прописе о начину одређивања, одржавања и коришћења зона санитарне заштите изворишта за снабдевање водом за пиће; утврдити области осетљиве на нутријенте; итд.

(3) Заштита од штетних дејстава вода: у оквиру планова управљања ризицима од поплава на нивоу сливова, дефинисати интегрална решења заштите односно адекватне комбинације неинвестиционих и инвестиционих (хидрограђевинских) радова и мера; промовисати активне мере заштите, односно коришћење акумулација и ретензија, растеретних и ободних канала у заштити од поплава; спроводити неопходне хидромелиорационе мере одводњавања; извођење нових антиерозионих радова ради значајног смањења интензитета ерозије и продукције наноса.

Поред наведених мера стратегијом су предвиђене и мере које се односе на унапређење законодавства; планирање и спровођење планова; начин финансирања; припрему инвестиција и инвестирање; одржавање и надзор.

2. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Стратешка процена утицаја уводи се у законску регулативу Републике Србије на основу члана 35. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), који налаже да се:

– Стратешка процена врши за планове, програме, основе и стратегије у области просторног и урбанистичког планирања, пољопривреде, шумарства, рибарства, ..., управљања водама, очувања природних станишта и дивље флоре и фауне, којима се успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката одређених прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.

– Стратешка процена утицаја на животну средину мора бити усклађена са другим проценама утицаја на животну средину, као и са плановима и програмима заштите животне средине и врши се у складу са поступком прописаним посебним законом.

Поступак израде стратешке процене прописан је Законом о стратешкој процени („Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10), којим се уређују услови, начин и поступак вршења процене утицаја одређених планова и програма на животну средину, ради обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма.

Одлуку о стратешкој процени доноси орган надлежан за припрему плана и програма ако, према критеријумима прописаним Законом (Прилог I), утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

Имајући у виду да управљање водним ресурсима (по свом садржају, врсти и обиму интервенција у окружењу) може значајно да утиче на животну средину, Законом о водама (члан 37) предвиђено је да:

„За Стратегију, план управљања водама и за посебан план управљања водама обавезна је израда стратешке процене утицаја на животну средину, у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине."

По том основу обавезна је израда стратешке процене утицаја на животну средину „Стратегије управљања водама на територији Републике Србије", а у складу са Законом о стратешкој процени.

3. ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У СТРАТЕГИЈИ КОЈИ ЋЕ БИТИ РАЗМАТРАНИ У ОКВИРУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

3.1 Релевантни аспекти и оцена стања животне средине у Стратегији

Територија Републике Србије заузима површину 88.361 km² на којој се срећу разнолики типови рељефа и предела пресечених долинама река.

Са територије Републике Србије воде гравитирају ка три мора: ка Црном мору (реке дунавског слива), Јадранском мору (Дрим и Плавска река) и Егејском мору (Лепенац, Пчиња и Драговиштица). На територији Републике Србије у Дунав се улива неколико врло значајних притока: Тиса, Сава и Велика Морава, као и више мањих.

Територија Србије подељена је на седам водних подручја: Сава, Београд, Морава, Доњи Дунав, Срем, Бачка и Банат и Косово и Метохија, по хидрографском и територијалном принципу, а њихове границе утврђене су Одлуком о одређивању граница водних подручја („Службени гласник РС", број 75/10).

3.1.1 Климатске карактеристике

Клима Србије се може описати као умерено-континентална са мање или више израженим локалним карактеристикама. Просторна расподела параметара климе условљена је географским положајем, рељефом и локалним утицајем, као резултатом комбинације рељефа, расподеле ваздушног притиска већих размера, експозицијом терена, присуством речних система, вегетацијом, урбанизацијом итд.

Основне климатске карактеристике расположиве су на основу резултата мерења Републичког хидрометеоролошког завода, односно комплетираних временских серија месечних метеоролошких података за период од 1946. до 2006. године. Средње годишње температуре ваздуха у низијским деловима крећу се од око 10 до 12 °C.

Просечна висина падавина око 730 mm/год. Најмање годишње количине падавина су регистроване у подсливовима река Јужне и Велике Мораве, као и на територији Војводине. Просечне годишње суме потенцијалне евапотранспирације налазе се у интервалу од 950 до 1.050 mm. На територију Републике Србије годишње падне око 63,7 милијарде m³ воде, при чему отекне око 16 милијарди m³, док се остатак евапотранспирацијом враћа у атмосферу.

Генерално се може рећи да су јужни, југозападни и западни делови Републике Србије богатији водом него централни и источни делови. С обзиром на то да планинска подручја добијају већу количину падавина, са ових терена се јављају и већи специфични отицаји.

3.1.2 Површинске воде

У Републици Србији утврђено је 499 водних тела, од чега 492 на сливу Дунава. Од укупног броја водних тела, готово 70% је окарактерисано као природни водоток, 16 су вештачка водна тела, док је остатак (28%), с обзиром на значајне хидроморфолошке промене, прелиминарно оцењен као значајно измењено водно тело.

Режим протока на рекама на територији Републике Србије је просторно и временски веома хетероген. Дунав је најводнији у периоду април – јун, а најсушнији у периоду септембар – новембар. Сава има углавном режим са израженим минимумом у августу и септембру и јако неуједначеним (по времену појаве и величини) јесењим максимумом. Слична ситуација је и са Дрином. Тиса је најбогатија водом у априлу, а најспромашнија у периоду септембар – октобар. Код река у централном и источном делу Републике Србије је карактеристично да највећа количина воде отекне у периоду фебруар- мај, да су веома мали протоци у летњим месецима и да јесењи максимуми могу потпуно да изостану.

Одступања од доброг еколошког статуса и хемијског статуса условљена су различитим антропогеним притисцима, од којих су доминантне отпадне воде насеља и индустрије, фарме, рудници, депоније, а од расутих извора највећи утицај има пољопривреда.

3.1.3 Подземне воде

У Републици Србији укупно су издвојена 155 водна тела подземних вода. Од укупног броја издвојених водних тела подземних вода 131 су национална, док су 22 идентификована као прекогранична. Укупна површина издвојених водних тела подземних вода износи 97.327 km², од које 26% чине прекогранична водна тела, док су 74% национална. Површине појединачних издвојених водних тела се крећу у распону од 35 km² до 2.643 km².

Квалитет подземних вода на територији Републике Србије је неуједначен по простору и времену, што је последица природних чинилаца, односно различите генезе подземних вода и минералошко-петролошког састава аквифера.

3.1.4 Земљиште

Карактеристике земљишта условљене су већим бројем природних фактора, као што су физичко-хемијске особине, геолошка подлога, хидрогеолошки и хидрографски услови, орографија, клима, вегетација, присуство макро и микроорганизама.

Поред природних услова и процеса, на карактеристике земљишта и његову деградацију значајно утичу стални притисци људских активности, укључујући, развој насеља, инфраструктурних система, екстракција и коришћење ресурса, пољопривреда, шумарство, коришћење хемикалија, итд. Бројне намене земљишта зависе од воде, као на пример: наводњавање, хидроелектране, урбани развој, итд. Са друге стране, начин коришћења земљишта може утицати на квалитет вода и водне токове, тако да се при планирању промене намене земљишта мора узети у обзир утицај на водне ресурсе.

Србија је карактеристична по сразмерно високој заступљености површина које су изложене ерозионим процесима. У целости су ерозиона подручја Грделичке клисуре, Делиблатске, Рамско-голубачке и Суботичке пешчаре, док сразмерно мали део територије Србије карактерише ниска заступљеност ерозионих подручја.

Према „Corine Land Cover 2006" класификацији у Србији је учешће главних намена земљишта: пољопривредно земљиште 57%, шумско земљиште 38%, насеља и вештачке површине 3% и воде и влажна подручја 1%.

3.1.5 Биодиверзитет

У Републици Србији је званично регистровано око 44.200 таксона (врста и подврста). Са констатованих 39% укупне европске флоре, Србија се сврстава у групу земаља са највећим флористичким диверзитетом у Европи. До сада је регистровано: око 110 врста риба и колоуста; 21 врста водоземаца; 25 врста гмизаваца и око 20 подврста. Број врста птица свих категорија (гнездарице, врсте које зимују у Републици Србији, које се региструју при сеоби, потенцијално присутне) креће се око 360, а међународно значајних 343. Регистроване су 94 врсте сисара, односно 50,51% укупне териофауне Европе.

Заштита ретких и угрожених врста, као и њихових станишта правно је регулисана Законом о заштити природе („Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10). Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама за њихово очување („Службени гласник РС", број 35/10). Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС", број 5/10) и другим актима. Поред примене националног законодавства, заштита и очување биодиверзитета обезбеђује се применом бројних међународних конвенција. Усвојени међународни принципи и национални циљеви за очување биолошке разноврсности утврђени су усвајањем Стратегије биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године.

Основни проблеми за очување и заштиту биодиверзитета су: непридржавање прописаних режима и мера заштите биљног и животињског света, предела и геолошког наслеђа, недовољна улагања државе у очување и одрживи развој најрепрезентативнијих подручја и кључних врста биодиверзитета Републике Србије, драстично мењање услова станишта, фрагментација и/или уништавање природних екосистема услед различитих облика антропогеног утицаја и друго.

3.1.6 Заштићена подручја природних добара

Површина заштићених подручја тренутно износи 518.003 ha, односно 5,86% укупне територије Републике Србије. Под заштитом се налази 461 природно добро (национални паркови; паркови природе, предели изузетних одлика и друга).

67 резервата природе (88.868 ha),

47 заштићена простора културно-историјских вредности (2.507 ha),

– 315 споменика природе (8.683 ha).

Под заштитом државе је 1.760 строго заштићених и 868 заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, које су заштићене у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС", број 36/09), међународним конвенцијама и другим актима.

3.1.7 Постојеће стање по областима сектора вода

Будући да су области сектора вода узроци промена квантитативног и квалитативног стања водних ресурса, као и промена у другим сегментима животне средине, овде је дат кратак извод оцена стања из Стратегије.

Коришћење вода

У Републици Србији (без КиМ) 1686 насеља имају системе јавног водоснабдевања, а 3067 насеља немају. Проценат прикључености становништва на јавне системе у 2010. години износио је око 84%. Захваћена количина воде у 2010. години била је 666.867

милиона m^3, а специфична потрошња износила је просечно 305 l/корисник/дан. Према физичко-хемијском и микробиолошком показатељима квалитета воде у периоду 2008 – 2010. године исправно је било од 75 до 82 система, док су остали били неисправни по једној или обе врсте неисправности.

За потребе вађења руде и камена и прерађивачке индустрије, 2008. године користило се око 135 мил. m^3 воде. У термоелектранама користи се око 3 милиона m^3 површинске воде, која се користи за хлађење и за пренос топлотне енергије. Под системима за наводњавање налазе се релативно мале површине, али се и изграђени системи недовољно користе.

Укупан бруто хидроенергетски потенцијал на територији Републике Србије износи око 27.000 милиона kWh/год, а технички искористив око 19.200 милиона kWh/год. До сада је искоришћено око 60%, узимајући у обзир половину потенцијала на заједничким водотоцима са другим државама.

Сви унутрашњи пловни путеви у Републици Србији су директно или индиректно повезани са Дунавом и преко Дунава са европском мрежом пловних путева. На целој дужини тока кроз Републику Србију (од ушћа Тимока на km 845,5 до мађарске границе на km 1433) има статус међународног водног пута, као и делови река Тисе и Саве.

На територији Републике Србије, гајење риба доминантно је у топловодним (шаранским) и хладноводним (пастрмским) рибњацима. Укупна производња рибе у рибњацима на годишњем нивоу се у последње време креће од 8.000 до 12.500 тона.

У Републици Србији постоји више од 40 уређених бања које су део туристичке понуде. Развој појединих туристичких дестинација није увек био праћен адекватним развојем водопривредне инфраструктуре.

Заштита вода

Заштита вода треба да се обезбеди контролом извора загађивања вода. Контрола концентрисаних извора загађења врши се каналисањем и пречишћавањем отпадних вода. Укупна прикљученост на канализационе системе је око 47%, при чему је за насеља са више од 2.000 становника нешто већа и износи 62%. Концентрисани извори загађења из насеља преко 2.000 становника чине око 80% укупног притиска по параметру фосфора и азота које производи становништво, док је у случају биолошког загађења утицај становништва без канализације занемарљив.

У протеклих неколико деценија у Републици Србији је за пречишћавање отпадних вода у насељима већим од 2.000 становника изграђено нешто више од 50 градских постројења, од којих је у функцији 26, а само 8 ради по пројектним критеријумима, док остала раде са ефикасношћу далеко испод пројектоване. С обзиром на значајан пад производње у земљи, удео индустријских отпадних вода у оквиру насеља је значајно смањен и процењује се на мање од 20% (осамдесетих година прошлог века био је око 45%).

Расути извори загађења претежно чине насеља без канализације и загађивање земљишта из неконтролисаних просторно распоређених извора. Евакуација отпадних вода из ових извора загађења се решава на индивидуалном нивоу, што значи да компонента биолошког загађења (BPK5) не оптерећује директно реципијенте, па се у том случају разматрају само притисци за укупни фосфор и азот. Расуто загађење са земљишта, а првенствено са пољопривредних површина, процењује се на основу површине и врсте земљишта и уноса минералних ђубрива и хранљивих материја.

Значајно коришћење пестицида у пољопривреди може имати утицај на квалитет водотока. Сточни фонд продукује 26% укупног оптерећења од азота, односно 34% укупног оптерећења од фосфора, док становништво које није прикључено на канализационе системе учествује са 13% оптерећења азотом и 8% оптерећења фосфором.

Комуналне депоније представљају такође врсту потенцијалног расутог загађења. Осим депонија, евидентно је постојање дивљих ђубришта чији се допринос процењује на преко 50% укупног притиска од чврстог отпада. Од осталих извора загађивања вода треба поменути и рудничке отпадне воде, као и акцидентна загађивања, која се појављују у индустрији и транспорту опасних материја.

Заштита од вода

Окосницу постојећег система заштите од поплава чине „пасивне мере" (одбрамбени насипи и други типови „линијске" заштите), док су „активне мере" (повећање пропусне моћи корита водотока, задржавање дела поплавног таласа у резервисаним просторима једнонаменских/вишенаменских акумулација или ретензија, усмеравање дела поплавног таласа у растеретне канале) мање заступљене.

Садашње стање заштите од поплава у Републици Србији се не може оценити као задовољавајуће. Посебно озбиљна ситуација била је 2006. године на Дунаву и Тиси, док су се 2010. године велике воде јавиле на већем броју сливова (Тимок, Јужна Морава, Дрина, Колубара). Велики део територије Републике Србије је још увек реално угрожен поплавама, и поред чињенице да су за заштиту од поплава изграђени насипи, акумулације и ретензије, као и други објекти и радови.

Одводњавањем се обезбеђује са око 2 милиона хектара (око 40% укупно обрадивих површина), на којима се налази око 390 система за одводњавање, са преко 24.000 km каналске мреже, 210 већих и неколико десетина мањих црпних станица, укупног капацитета 543 m^3/s и 252 гравитациона испуста. Око 80% површина под системима за одводњавање налазе се у Војводини.

Обимни технички радови за заштиту од бујица (бујичне преграде и регулације и сл.) и разни биолошки радови на санацији ерозије (пошумљавања, затрављивања и друго), као и разне комбинације ове две врсте радова и мера за противерозионо газдовање земљиштем, учинили су да је преполовљена продукција и унос наноса у реципијенте.

3.2 Питања која ће бити разматрана у оквиру стратешке процене и разлози за изостављање појединих питања

У претходном одељку дат је кратак приказ стања животне средине која су разматрана у Стратегији, а односе се на следећа питања: површинске и подземне воде, земљиште, биодиверзитет, заштићена подручја природних добара, коришћење вода (водоснабдевање становништва и индустрије, наводњавање, хидроенергетика, пловидба, рибарство, бање), заштита вода и заштита од вода.

Међутим, у оквиру стратешке процене треба да буду обухваћена и питања животне средине која нису разматрана у Стратегији уколико могу имати значајне утицаје на животну средину. Могући значајни утицаји одређују се на основу критеријума из Прилога I Закона о стратешкој процени, који су разрађени у две матрице (упитника) у оквиру „Упутства за спровођење Закона о стратешкој процени. Прва матрица обухвата карактеристике животне средине и значај могућих утицаја на аспекте животне средине, као што су: ваздух, вода, земљиште, клима, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна добра, становништво и здравље, градови и друга насеља, културно-историјска баштина, инфраструктура, индустријски објекти и друге створене вредности. Друга матрица служи за одређивање карактеристика утицаја на поједине аспекте животне средине укључујући:

(1) – величину,
(2) - просторне размере,
(3) – трајање,
(4) – вероватноћу,
(5) – синергијске и кумулативне ефекте.

На основу наведених критеријума и поменуте две матрице формирана је јединствена матрица за утврђивање могућих значајних утицаја на животну средину, која је приказана у табели 1.

Табела 1 – Процена значаја могућих утицаја стратегије на животну средину

Аспекти заштите животне средине и могућност утицаја стратегије на:	Карактеристике утицаја					Укључује се у студију	Образложење утицаја
	1	2	3	4	5		
1. ВАЗДУХ						НЕ	Хемикије из постројења за прераду вода и емисије из постројења за пречишћавање отпадних вода не представљају значајан утицај на нивоу стратегије и предмет су процене утицаја пројеката.
2. ВОДЕ					0	ДА	Притисци и импакти на статус водних тела. Квалитет и количина подземних и површинских вода, захватање, режими вода, морфолошке промене
3. ЗЕМЉИШТЕ						ДА	Утицај водних ресурса на земљиште и утицај земљишта на квалитет вода
4. КЛИМУ						ДА	Утицај климе на водне ресурсе, адаптација на климатске промене, повећање нивоа
5. ФЛОРУ, ФАУНУ И БИОДИВЕРЗИТЕТ					0	ДА	Могуће угрожавање заштићених врста флоре и фауне.
6. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА						ДА	Утицај на заштићена подручја и угрожене врсте
7. СТАНОВНИШТВО – НАСЕЉА И ЗДРАВЉЕ						ДА	Доступност и квалитет воде за пиће, вода за нижијенске и рекреативне потребе, ризик од сиромаштва
8. КУЛТУРНО ИСТОРИЈСКУ БАШТИНУ						ДА	Утицај на непокретна културна добра и археолошке локалитете у приобаљу
9. ПРЕДЕО						ДА	Утицај на природни и културни предео.
10. ВОДОПРИВРЕДНУ ИНФРАСТРУКТУРУ						ДА	Изазива промене у инфраструктури.
11. ИНДУСТРИЈУ						ДА	Снабдевање водом и отпадне воде.
12. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ						НЕ	Отпад из постројења за прераду вода и за пречишћавање отпадних вода не представљају значајан утицај на нивоу стратегије и предмет су процене утицаја пројеката.
13. БУКА И ВИБРАЦИЈЕ						НЕ	Могући привремени утицај у току изградње водопривредних објеката, што је предмет процене утицаја пројеката на животну средину.

Да ли су могући значајни утицаји?	да	не	0 нема података

4. ЕЛЕМЕНТИ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

Процес израде стратешке процене утицаја обухвата: приказ стања и проблема везаних за животну средину на разматраном подручју, идентификацију, процену, евалуацију и категоризацију утицаја разматраних варијантних решења, припрему извештаја о стратешкој процени утицаја, консултације са надлежним органима, организацијама и заинтересованом јавношћу, израду извештаја о резултатима учешћа заинтересованих органа, организација и јавности, и уважавање њихових резултата у поступку доношења одлука, као и пружање информација јавности о донетој одлуци.

На основу Закона о стратешкој процени утицаја и уврђеног обима процене предлаже се следећи садржај извештаја:

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ
1.1 Обухват, предмет и циљеви Стратегије управљања водама
1.2 Преглед карактеристика и оцена стања животне средине
1.3 Проблеми заштите животне средине који су разматрани у Стратегији
1.4 Разлози за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене
1.5 Варијанте развоја планског подручја
1.6 Однос Стратегије управљања водама према стратегијама, плановима и документима вишег реда
1.7 Претходне консултација са заинтересованим органима и организацијама

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА
2.1 Општи циљеви заштите животне средине и одрживог развоја подручја
2.2 Посебни циљеви
2.3 Индикатори

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА И МЕРЕ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА
3.1 Процена ефеката варијанти планираног развоја на животну средину
3.2 Разлози за избор најповољнијег варијантног решења
3.3 Одређивање карактеристика могућих значајних утицаја
3.4 Кумулативни и синергетски ефекти
3.5 Планирање мера заштите животне средине

4. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКАТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА И УЧЕШЋА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПОСТУПКУ ИЗРАДЕ И РАЗМАТРАЊА ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

8. ИЗВОД ИЗ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ (ЗАКЉУЧАК)

5. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ОДЛУЧИВАЊА И ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ
(ПРЕМА ЧЛАНУ 8. ЗАКОНА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА)

1) Одлучивање о изради стратешке процене утицаја

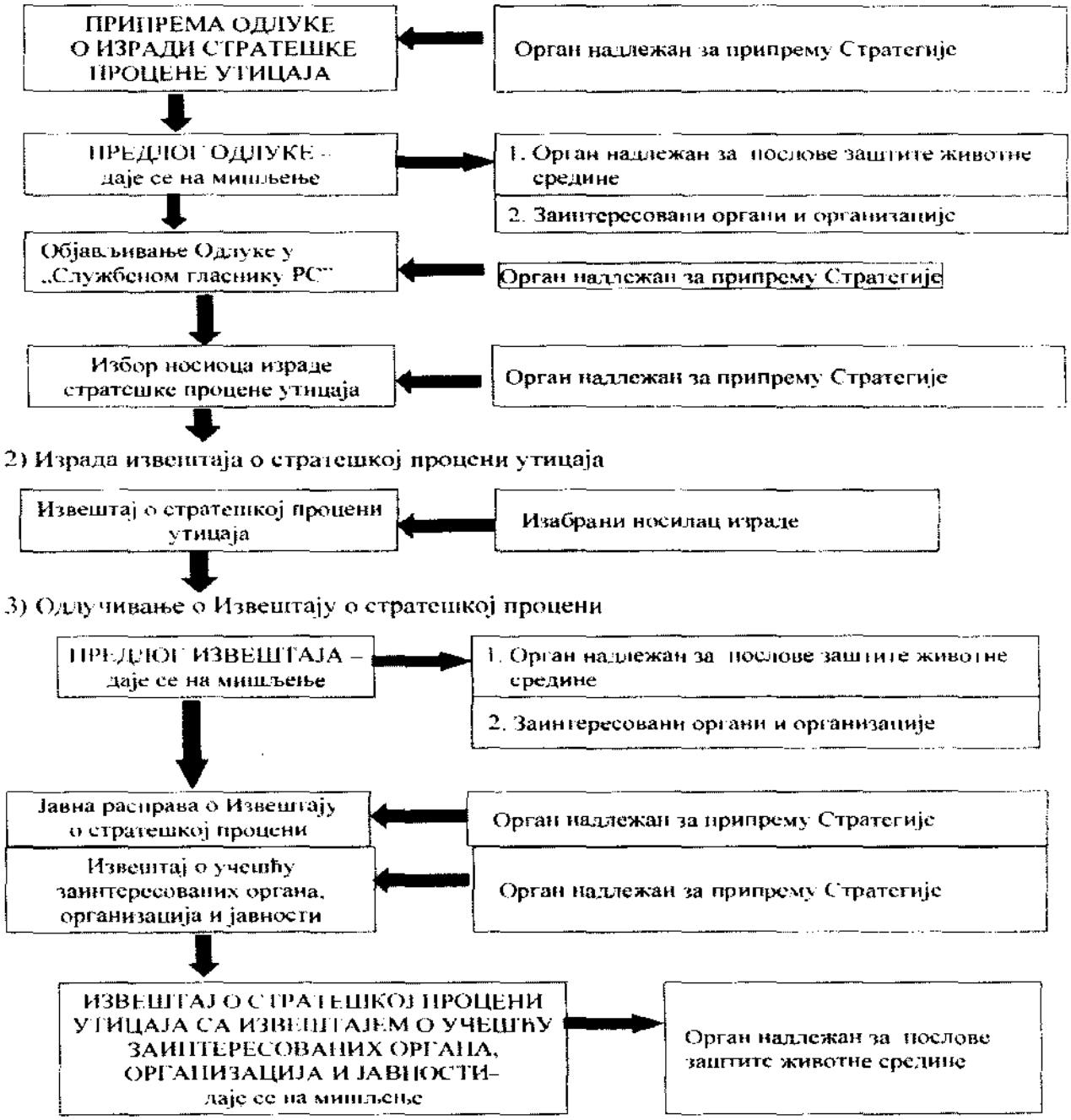

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1) Дефинисање обухвата и циљева стратешке процене утицаја

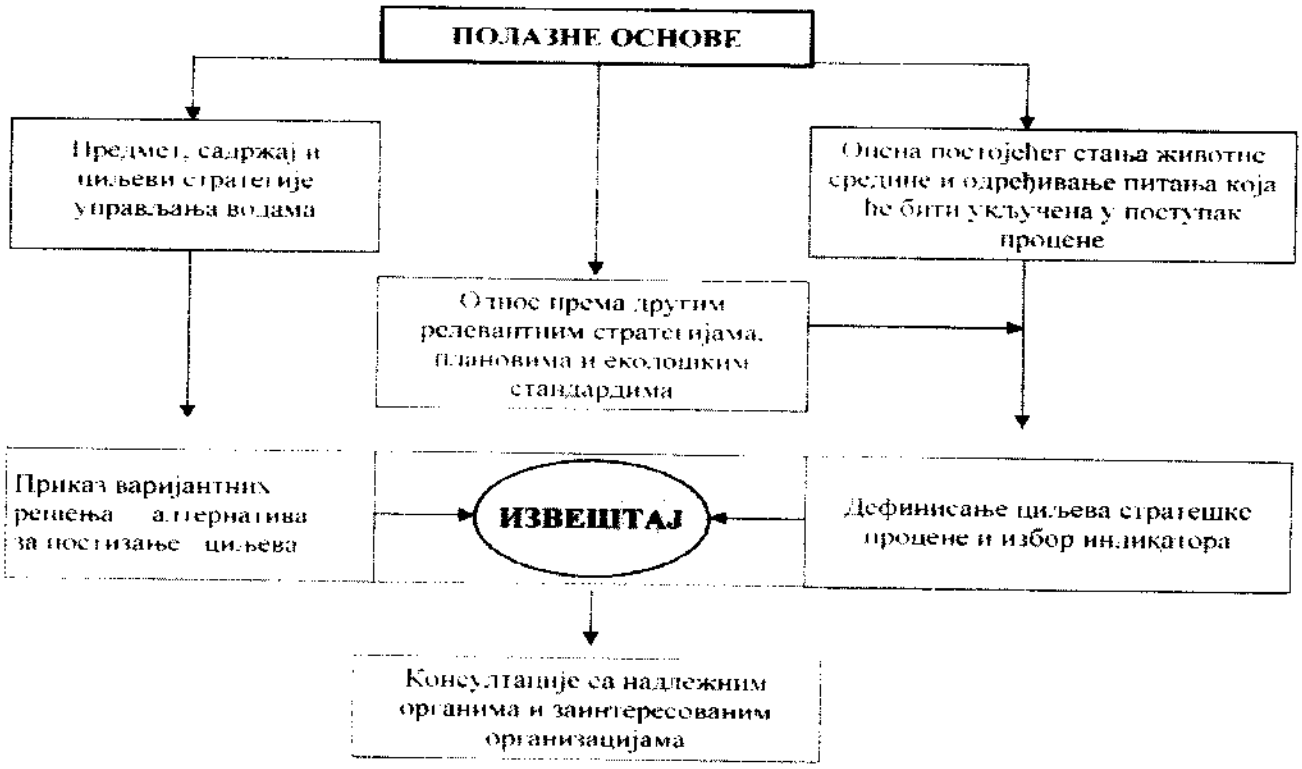

2) Процена могућих утицаја стратегије на животну средину

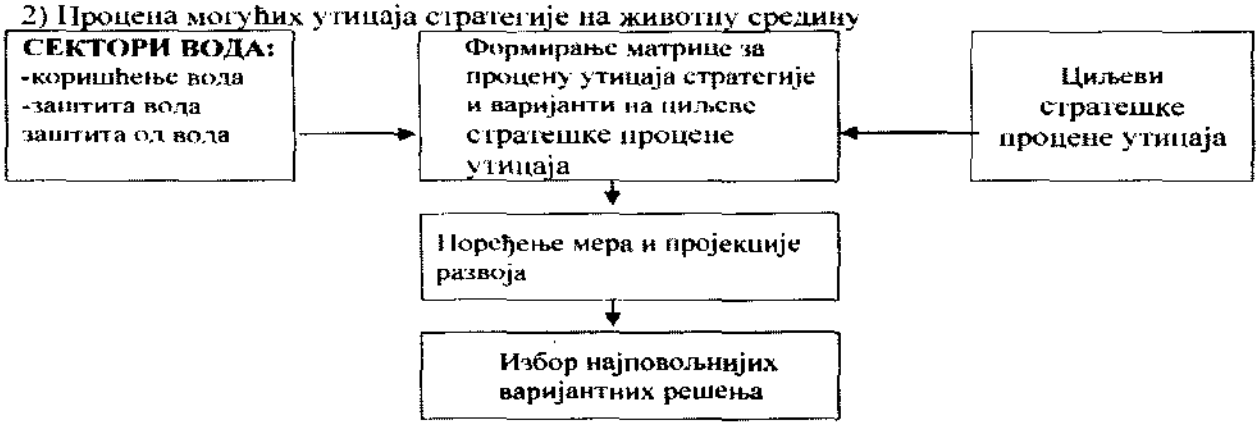

3) Процена утицаја изабране варијанте стратегије (мера за остваривање циљева))

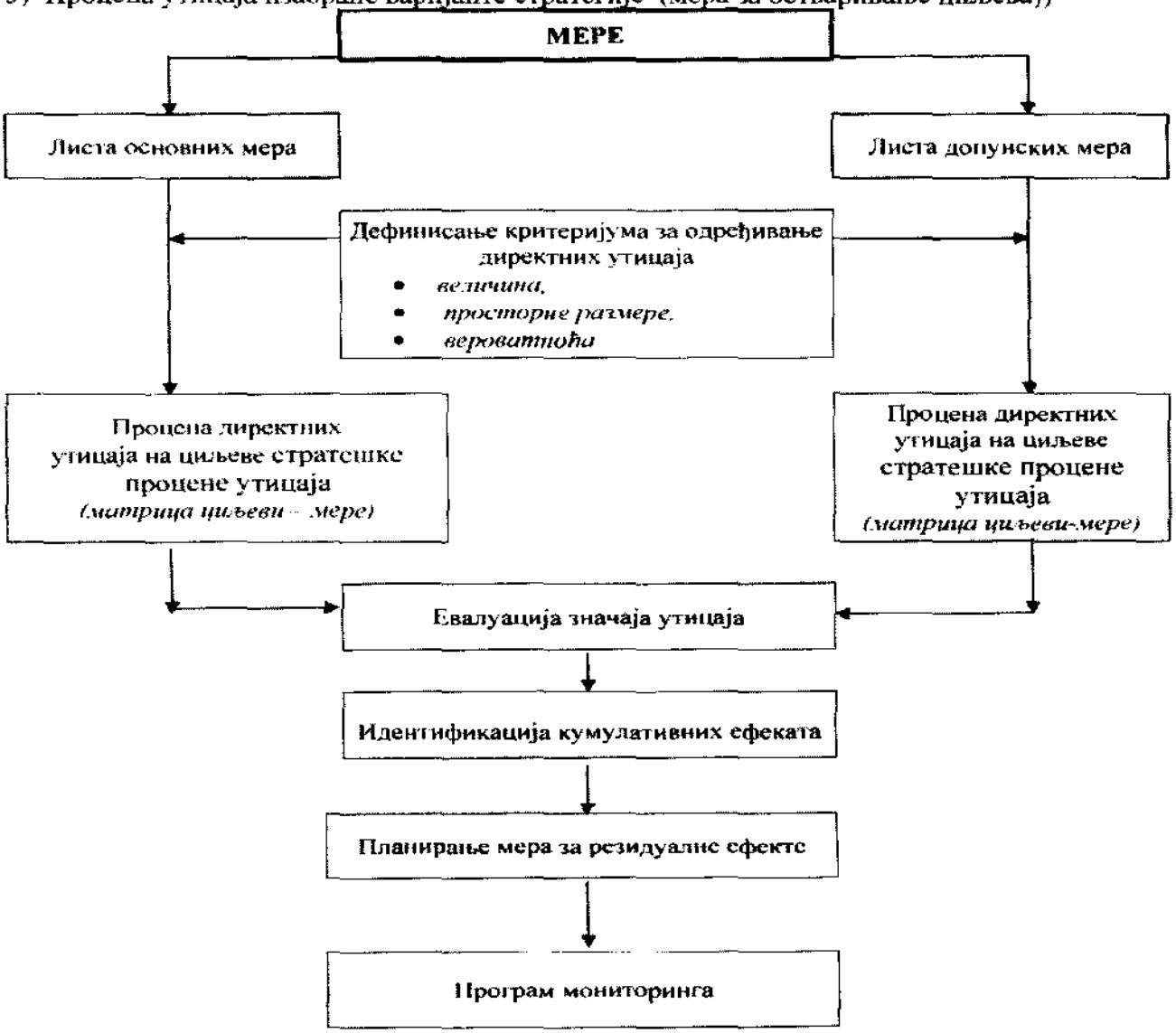

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)
03.04.2013. 15:35

За детаљну процену утицаја користиће се методологија која је описана у општем делу монографије „Методологија стратешке процене утицаја просторног плана рударско-енергетског комплекса на животну средину" (аутори Љ. Стојановић, Т. Маричић). Издавач: Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд, 2008. ISBN 978-86-80329-55-0.

Поступак израде стратешке процене и поступак израде стратегије управљања водама имају одређене сличности, па чак и преклапања, као на пример:

оцена постојећег стања,
циљеви и смернице,
мере,
програм мониторинга
поступак одлучивања – учешће органа – организација и јавности.

6. ИЗБОР ПОСЛОВА И РОК ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

ИЗБОР ПОСЛОВА ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

Избор послова израде стратешке процене утицаја извршиће се у складу са чланом 10. Закона о стратешкој процени утицаја. Послови израде стратешке процене утицаја мора бити уписан у регистар за обављање делатности просторног планирања и израде планских докумената.

РОК ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

	АКТИВНОСТ / МЕСЕЦ	фебруар	март	април	мај	јун	јул	август	септембар	октобар	новембар
1.	Израда предлога одлуке за израду стратешке процене утицаја	X									
2.	Достављање мишљења на Предлог одлуке о стратешкој процени утицаја органима надлежним за послове заштите животне средине (рок 7 дана)		X								
3.	Доношење Одлуке о изради стратешке процене у Службеном гласнику		X								
4.	Избор послова израде Извештаја о стратешкој процени			X							
5.	Прикупљање анализа и оцена полазног стања животне средине				X						
6.	Израда методологије и анализа утицаја стратешке процене утицаја				X						
7.	Процена утицаја стратегије на земљиште, биљне и животињске врсте				X						
8.	Процена утицаја стратегије на природна добра, биодиверзитет и културна добра					X					
9.	Процена утицаја стратегије на становништво, и људско здравље и становање и становање					X					
10.	Кумулативна процена ефеката стратегије на животну средину					X					
11.	Планирање мера заштите и праћења спровођења стратегије					X					
12.	Израда Предлога извештаја о стратешкој процени утицаја Предлога плана						X				
13.	Достављање мишљења на Предлог извештаја о стратешкој процени утицаја органима надлежним за послове заштите животне средине (рок 30 дана)							X			
14.	Јавна расправа о Предлогу извештаја о стратешкој процени утицаја								X		
15.	Израда коначног Извештаја о стратешкој процени утицаја на основу примедби учесника заинтересованих органа, организација и јавности (рок 7 дана)									X	
16.	Достављање мишљења на коначни извештај о стратешкој процени утицаја и извештаја о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности органима надлежним за послове заштите животне средине (рок 30 дана)										X

7. НАЧИН УЧЕШЋА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА И ЈАВНОСТИ У ПОСТУПКУ ИЗРАДЕ И РАЗМАТРАЊА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Према члану 11. Закона о стратешкој процени утицаја, орган надлежан за припрему плана у припреми одлуке о изради стратешке процене утицаја дужан је да затражи мишљење о органима надлежним за послове заштите животне средине као и заинтересованих органа и организација. У том смислу потребно је затражити мишљење о овом програму за израду стратешке процене утицаја од следећих органа и организација:

1. Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине,
2. Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања,
3. Министарство грађевинарства и урбанизма,
4. Министарство регионалног развоја и локалне самоуправе,
5. Републичка агенција за просторно планирање,
6. Завод за заштиту природе Србије,
7. Републички завод за заштиту споменика културе,
8. Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство,
9. Покрајински секретаријат за урбанизам, грађевинарство и заштиту животне средине,
10. Секретаријат за комунилне и стамбене послове града Београда – Управа за воде,
11. ЈВП „Србијаводе",
12. ЈВП „Воде Војводине",
13. ЈВП „Београдводе".

Према члану 19. Закона о стратешкој процени утицаја, потребно је обезбедити учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени утицаја у оквиру израде плана и програма, односно стратегије, на јавни увид и одржавања јавне расправе. Јавну расправу организовати у складу са прописима „Архуске конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и доступности правосуђа по питањима заштите животне средине" (СГ СЦГ/СЕР 43/98), које су нашле своје место у Закону о заштити животне средине („Сл. гл. РС", бр. 80/...).

Због значаја могућих негативних и позитивних утицаја предложеног плана на животну средину, здравље људи, социјални и економски статус локалних заједница важно је адекватно и „транспарентно" укључивање заинтересованих страна (локалних управа, невладиних организација и становништва) у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине. Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се у оквиру излагања Стратегије уз одговарајуће презентације.

Министар,
Горан Кнежевић, с.р.